

Spis treści

Wykaz skrótów	XIII
Wykaz stron internetowych	XVII
Wykaz podstawowej literatury	XIX
Przedmowa	XXI
Rozdział I. Zagadnienia wstępne	1
§ 1. Uwagi terminologiczne	1
§ 2. Elementy charakterystyczne prawa międzynarodowego publicznego	4
Rozdział II. Źródła prawa międzynarodowego	7
§ 1. Zagadnienia wprowadzające	8
I. Znaczenie terminu „źródła prawa międzynarodowego”	8
II. Źródła prawa międzynarodowego w znaczeniu formalnym	9
III. Kodyfikacja prawa międzynarodowego	11
§ 2. Prawo zwyczajowe	13
I. Wprowadzenie do zagadnień prawa zwyczajowego	13
II. Rodzaje norm zwyczajowych	14
III. Proces powstawania norm zwyczajowych	17
IV. Ustalenie treści normy zwyczajowej	21
V. Zmiana i wygaśnięcie normy zwyczajowej	21
§ 3. Umowy międzynarodowe	22
I. Wprowadzenie do zagadnień prawa traktatów	22
II. Definicja umowy międzynarodowej	23
III. Rodzaje umów międzynarodowych	25
IV. Elementy umowy międzynarodowej	27
V. Procedura zawierania umów międzynarodowych	29
VI. Zastrzeżenia	34
VII. Wejście w życie umowy międzynarodowej	36
VIII. Przestrzeganie umów międzynarodowych	37
IX. Stosowanie umowy międzynarodowej	38
X. Zmiana umowy międzynarodowej	41
XI. Nieważność umowy międzynarodowej	43
XII. Zawieszenie i wygaśnięcie umowy międzynarodowej	44
§ 4. Ogólne zasady prawa	48
I. Zagadnienia wprowadzające	48
II. Ogólne zasady prawa w orzecznictwie sądów międzynarodowych	49
§ 5. Prawotwórcze uchwały organizacji międzynarodowych	50
§ 6. Inne źródła prawa międzynarodowego	52
I. Akty jednostronne państw	52

II. Prawo miękkie (<i>soft law</i>)	53
III. Judykatura	54
IV. Doktryna	56
Rozdział III. Prawo międzynarodowe publiczne w krajowych porządkach prawnych	57
§ 1. Zagadnienia wprowadzające	58
§ 2. Relacje między prawem międzynarodowym a prawem krajowym (aspekt formalnoprawny) – ujęcie problemu na płaszczyźnie prawa międzynarodowego	60
§ 3. Relacje między prawem międzynarodowym a prawem krajowym (aspekt formalnoprawny) – ujęcie problemu na płaszczyźnie wybranych systemów prawa krajowego	61
I. Zagadnienia wprowadzające	61
II. Prawo międzynarodowe publiczne w porządku prawnym Rzeczypospolitej Polskiej	63
III. Prawo międzynarodowe publiczne w porządku prawnym Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej	66
IV. Prawo międzynarodowe publiczne w porządku prawnym Republiki Federalnej Niemiec	69
V. Prawo międzynarodowe publiczne w porządku prawnym Republiki Francuskiej	71
§ 4. Relacje między prawem międzynarodowym a prawem krajowym – aspekt materialnoprawny	73
I. Prawa człowieka	74
II. Prawo Światowej Organizacji Handlu	76
Rozdział IV. Podmioty prawa międzynarodowego – zagadnienia wprowadzające	78
§ 1. Zarys problematyki	78
§ 2. Państwo	80
§ 3. Organizacje międzynarodowe	80
§ 4. Stolica Apostolska	82
§ 5. Osoby fizyczne	83
§ 6. Zakon Maltański	85
§ 7. Osoby prawne	85
§ 8. Inne podmioty	86
Rozdział V. Państwo	87
§ 1. Zagadnienia wprowadzające	88
I. Elementy państwa	88
II. Suwerenność państwa i jej konsekwencje	89
§ 2. Rodzaje państw	92
§ 3. Powstanie i upadek państw	94
I. Zagadnienia wprowadzające	94
II. Prawo narodów do samostanowienia	96
III. Sposoby powstania i upadku państwa	97
IV. Identyfikacja i ciągłość państwa	98
§ 4. Sukcesja	99
I. Zagadnienia wprowadzające	99

II. Sukcesja w odniesieniu do umów międzynarodowych	100
III. Sukcesja w odniesieniu do mienia państwowego, archiwów oraz długów państwowych	103
IV. Sukcesja w odniesieniu do odpowiedzialności międzynarodowej	104
V. Sukcesja w odniesieniu do członkostwa w organizacjach międzynarodowych	104
VI. Sukcesja w odniesieniu do obywatelstwa	105
§ 5. Uznanie w prawie międzynarodowym	106
Rozdział VI. Elementy państwa – terytorium, ludność, organy władzy	112
§ 1. Terytorium	113
I. Pojęcie terytorium państwowego	113
II. Zasada zwierzchnictwa terytorialnego	115
III. Nabycie terytorium	117
IV. Granice państwa	120
V. Rzeki międzynarodowe	123
VI. Obszary morskie wchodzące w skład terytorium państwowego	124
VII. Obszary morskie podlegające ograniczonej suwerenności lub jurysdykcji państwa nadbrzeżnego	129
VIII. Międzynarodowe cieśniny i kanały morskie	132
IX. Przestrzeń powietrzna państwa	134
§ 2. Ludność	136
I. Obywatelstwo	136
II. Obywatelstwo Unii Europejskiej	140
III. Cudzoziemcy	142
IV. Uchodźcy	145
V. Wybrane zagadnienia międzynarodowego ruchu osobowego	146
§ 3. Organy władzy państwowej	148
I. Wprowadzenie	148
II. Organy państwa w zakresie stosunków międzynarodowych	149
III. Organy wewnętrzne państwa	149
IV. Organy zewnętrzne państwa	152
V. Misje dyplomatyczne	153
VI. Misje konsularne	158
VII. Misje przy organizacjach międzynarodowych	161
VIII. Misje specjalne	162
IX. Przedstawicielstwa handlowe	162
Rozdział VII. Terytoria niepodlegające suwerenności państwowej	163
§ 1. Morze pełne	164
I. Pojęcie morza pełnego	164
II. Wolności morza pełnego	165
III. Zasada zwierzchnictwa okrętowego	166
§ 2. Dno mórz i oceanów poza granicami jurysdykcji państwowej	168
§ 3. Obszary podbiegunowe	169
I. Arktyka	169
II. Antarktyka	170
§ 4. <i>Terra nullius</i>	171
§ 5. Przestrzeń kosmiczna	171

Rozdział VIII. Organizacje międzynarodowe	174
§ 1. Zagadnienia wprowadzające	176
I. Rys historyczny	176
II. Tworzenie organizacji międzynarodowych	178
III. Rodzaje organizacji międzynarodowych	179
IV. Funkcje organizacji międzynarodowych	181
V. Organy organizacji międzynarodowych	184
VI. Członkostwo w organizacjach międzynarodowych	185
VII. Organizacje pozarządowe	186
§ 2. Organizacja Narodów Zjednoczonych	187
I. Rys historyczny i charakterystyka ONZ	187
II. Karta Narodów Zjednoczonych jako umowa międzynarodowa	190
III. Cele i zasady ONZ	191
IV. Członkostwo ONZ	193
V. Organy ONZ	197
VI. Organizacje wyspecjalizowane w systemie ONZ	207
§ 3. Unia Europejska oraz Europejska Wspólnota Energii Atomowej	209
I. Rys historyczny oraz charakterystyka UE oraz Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej	209
II. Cele UE oraz Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej	212
III. Członkostwo w UE	213
IV. Instytucje UE	214
V. <i>Acquis</i> UE	217
§ 4. Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie	217
I. Rys historyczny oraz charakterystyka organizacji	217
II. Charakter prawny OBWE	219
III. Cele i zakres działalności OBWE	219
IV. Organy OBWE	220
§ 5. Rada Europy	221
I. Zarys historyczny oraz cele działalności Rady Europy	221
II. Członkostwo w Radzie Europy	222
III. Organy Rady Europy	223
§ 6. Organizacje międzynarodowe o charakterze gospodarczym – WTO i OECD	224
I. Światowa Organizacja Handlu (WTO)	224
II. Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD)	226
§ 7. Organizacje międzynarodowe o charakterze polityczno-wojskowym – NATO	227
Rozdział IX. Status osób fizycznych w prawie międzynarodowym	229
§ 1. Międzynarodowa ochrona praw człowieka	231
I. Zagadnienia wprowadzające	231
II. Ochrona praw człowieka w ramach Organizacji Narodów Zjednoczonych	232
III. Regionalne systemy ochrony praw człowieka	238
IV. Ochrona praw człowieka w ramach Rady Europy	241
V. Ochrona praw człowieka w Unii Europejskiej	245
VI. Ochrona praw człowieka w ramach OBWE	247
§ 2. Odpowiedzialność jednostki za naruszenie prawa międzynarodowego	248

I. Przepięstwa prawa międzynarodowego; zasada jurysdykcji uniwersalnej	248
II. Prawo norymberskie; pojęcie zbrodni wojennych, zbrodni przeciwko pokojowi oraz zbrodni przeciwko ludzkości	249
III. Zapobieganie i karanie zbrodni ludobójstwa	251
IV. Międzynarodowy Trybunał Karny dla osądzenia sprawców naruszeń prawa humanitarnego w byłej Jugosławii; Międzynarodowy Trybunał Karny dla Rwandy	252
V. Trybunał Specjalny dla Sierra Leone	256
VI. Międzynarodowy Trybunał Karny	258
Rozdział X. Odpowiedzialność międzynarodowa państwa	264
§ 1. Odpowiedzialność za naruszenie prawa międzynarodowego	265
§ 2. Odpowiedzialność z tytułu działań zgodnych z prawem międzynarodowym ...	274
§ 3. Realizacja odpowiedzialności międzynarodowej	276
Rozdział XI. Załatwianie sporów międzynarodowych	281
§ 1. Zagadnienia wprowadzające	282
§ 2. Dyplomatyczne sposoby załatwiania sporów	284
I. Negocjacje	284
II. Dobre usługi i mediacja	286
III. Komisje śledcze	287
IV. Koncyliacja	289
§ 3. Postępowanie przed organami ONZ	290
§ 4. Postępowanie arbitrażowe i sądowe	292
I. Arbitraż międzynarodowy	292
II. Stały Trybunał Sprawiedliwości Międzynarodowej	293
III. Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości	294
IV. Międzynarodowy Trybunał Prawa Morza	299
V. Rozstrzygnięcie sporów w ramach WTO	299
Rozdział XII. Użycie siły zbrojnej w stosunkach międzynarodowych	301
§ 1. Zakaz użycia siły w rozwoju historycznym	303
§ 2. Prawo do indywidualnej i zbiorowej samoobrony	306
§ 3. System bezpieczeństwa zbiorowego ONZ	315
§ 4. Interwencja humanitarna	323
§ 5. Koncepcja „odpowiedzialności za ochronę”	326
§ 6. Rozbrojenie i ograniczenie zbrojeń	328
Rozdział XIII. Prawo wojenne (międzynarodowe prawo humanitarne)	332
§ 1. Pojęcie prawa wojennego	334
§ 2. Źródła i zakres obowiązywania prawa wojennego	336
§ 3. Działania wojenne	338
I. Początek wojny	338
II. Obszar wojny i teatr wojny	339
III. Skład sił zbrojnych; status kombatanta	339
IV. Środki uszkodzenia nieprzyjacielowi	340
V. Zakończenie wojny	342

§ 4. Osoby chronione 343
 I. Ranni, chorzy i rozbitkowie 343
 II. Jeńcy wojenni 344
 III. Ludność cywilna 345
 § 5. Okupacja wojenna 346
 § 6. Neutralność 348
 § 7. Konflikty zbrojne niemające charakteru międzynarodowego 350
 § 8. Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża 354
 Indeks rzeczowy 357

Rozdział X. Odpowiedzialność międzynarodowa państwa 364
 § 1. Odpowiedzialność państwa międzynarodowego 365
 § 2. Odpowiedzialność państwa międzynarodowego 374
 § 3. Reakcja odpowiedzialności międzynarodowej 376
 Rozdział XI. Zastępowanie sporów między państwami 381
 § 1. Zastępowanie sporów 382
 § 2. Działania państwa zastępowanego 384
 I. Negocjacje 384
 II. Działania wojenne i mediacja 386
 III. Komisja arbitrażowa 387
 IV. Komisja arbitrażowa 389
 § 3. Zastępowanie sporów państwa przez organy ONZ 390
 § 4. Zastępowanie sporów państwa przez organy międzynarodowe 392
 I. Arbitraż międzynarodowy 392
 II. Sąd Trybunał Sprawiedliwości Międzynarodowej 393
 III. Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości 394
 IV. Międzynarodowy Trybunał Prawa Morza 399
 V. Rozstrzygnięcie sporów w ramach WTO 399
 Rozdział XII. Ustanie się sporów w stosunkach międzynarodowych 401
 § 1. Ustanie się sporów 402
 § 2. Prawo do interwencji i obrony 406
 § 3. System bezpieczeństwa państw ONZ 413
 § 4. Interwencja humanitarna 417
 § 5. Koncepcja „opiekunstwa nad ludnością” 420
 § 6. Rozwiązanie i ograniczenie zbrojnej 428
 Rozdział XIII. Prawo wojenne (międzynarodowe prawo humanitarne) 432
 § 1. Pojęcie prawa wojennego 434
 § 2. Zasada i zakres obowiązków państwa wojennego 436
 § 3. Działania wojenne 438
 I. Poziome wojny 438
 II. Okupacja wojenna i terroryzm 439
 III. Sędziostwo wojenne i prawo karnego międzynarodowego 440
 IV. Problemy ekonomiczne międzynarodowego 442
 V. Zakazanie wojny 442